

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ ТА ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ
Державне підприємство
обслуговування повітряного руху України

**ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ІНФРАСТРУКТУРИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 13

Київ 2007

УДК 656.7

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНФРАСТРУКТУРИ
Збірник наукових праць: Випуск 13. – К.: НАУ, 2007. – 152 с.

ISBN 966-598-074-2

Збірник присвячено актуальним проблемам управління підприємствами, реструктуризації, вдосконалення фінансово-економічної діяльності на транспорті, керування повітряним рухом з використанням сучасних новітніх технологій.

Збірник розрахований на наукових працівників, інженерів та фахівців, які займаються проблемами вдосконалення інфраструктури. Матеріали збірника будуть корисними студентам відповідного фаху навчання.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кулаєв Ю.Ф. д-р екон. наук (відповідальний редактор), Гурнак В.М. д-р екон. наук, Зайончик Л.Г. д-р екон. наук, Загорулько В.М. д-р екон. наук, Стасюк О.І. д-р екон. наук, Дьомін Ю.В. д-р техн. наук, Дем'янчук В.С. д-р техн. наук, Жаворонкова Г.В. д-р екон. наук, Ложачевська О.М. д-р екон. наук, Коба В.Г. д-р екон. наук, Азарсков В.М. д-р техн. наук, Юн Г.М. д-р техн. наук, Козак В.М. д-р техн. наук, Воробйов В.М. д-р техн. наук.

Збірник входить до переліку видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата з технічних та економічних наук. – Перелік № 11 (Додаток до Постанови Президії ВАК України від 09.06.1999 р. № 11-05/7) / Бюлетень ВАК України № 4, 1999 р.

Друкується за постановою Вченої ради Національного авіаційного університету.

ISBN 966-598-074-2

© Колектив авторів, 2007

УДК 656

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Транспорт - одна з основних галузей економіки України. Його ефективність впливає на темпи зростання та стабільність зовнішньоекономічної діяльності та забезпечення національної безпеки.

В умовах докорінних змін статусу України необхідно враховувати особливості економіки та перетворень у країні.

Стратегічною метою є модернізація транспортної системи, яка забезпечить перевезення пасажирів та вантажів за спеціальними вимогами. До цього необхідно структурна перебудова галузі, ліквідація природних монополій, визначення економічних умов середовища на ринку транспортних послуг.

Питання функціонування транспортної системи досліджували українські вчені: О.М.Котлубай, Н.Т.Приходько. Їхні питання не втратили актуальності.

Метою статті є розгляд транспортної галузі з точки зору забезпечення економічної стабільності.

Оцінюючи реальний стан галузі, слід відмітити наявність ряду проблем:

- недостатня кількість транспортних засобів;
- незадовільний технічний стан складу автомобільного транспорту;
- недостатність коштів на розвиток сучасних технологій капітального будівництва;
- неповне і несвоєчасне регулюванням тарифів;
- неурегульованість конкуренції;
- практична відсутність державного складу пасажирського транспорту.

Однак існуючі проблеми можуть бути реалізовані за допомогою „Програми розвитку авіаційного транспорту України”.

ІНВЕСТУВАННЯ ВІДТВОРЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

На базі комплексного аналізу тенденцій розвитку світового співтовариства, становлення нової економіки, заснованої на знаннях, розглядаються проблеми інвестування відтворення інтелектуального капіталу підприємств різних країн, у тому числі й України.

Постановка проблеми.

Формування економіки, заснованої на знаннях, стає сьогодні одним з основних стратегічних пріоритетів політики як розвинених, так і країн, що розвиваються. В 2000 році на Лісабонському саміті Рада Європи сформулювала стратегічну ціль Європейського Союзу в наступаючому сторіччі - стати до 2010 року "найбільш конкурентноздатною й динамічною у світі економікою, заснованою на знаннях, здатною забезпечити стійке економічне зростання, поряд з збільшенням числа і якості робочих місць і зміцненням соціальної згоди".

Концепція економіки, заснованої на знаннях, примикає до вихідної теорії "інформаційного суспільства" і по багатьом положенням близька їй. Вона походить із того, що діяльність по виробництву, поширенню й використанню знання грає в сучасній економіці як ніколи важливу роль, визначаючи її істотні риси й темпи розвитку. Джерела цієї концепції можна знайти в окремих роботах 1960-х років [1], активна її розробка почалася в 1990-х [2,3,4], у заголовках аналітичних документів Організації економічного співробітництва й розвитку (ОЕСР) цей концепт з'являється в середині 1990-х. Як політична ціль розвитку Європейського Союзу економіка, заснована на знанні, оголошена, як ми вже відзначали, в 2000 р.

Виділимо тенденції, які формують фундамент економіки, заснованої на знаннях, і дозволяють говорити про нову роль знання:

- перетворення знання в найважливіший фактор виробництва поряд із природними ресурсами, працею й капіталом;
- зростання значення людського капіталу й інвестицій в освіту й підготовку кадрів;

- розвиток і широкомасштабне використання нових інформаційно-комунікаційних технологій;

- перетворення інновацій в основне джерело економічного росту й конкурентноздатності підприємств, регіонів і національних економік;

- зростання усвідомлення в політичних і ділових колах важливості знання й інновацій для забезпечення конкурентноздатності й економічного росту.

Основними складовими економіки знань є: 1) економічний й інституціональний режим, що стимулює усе більш ефективне використання ресурсів і прискорене створення нової продукції; 2) рівень освіти населення,

- вплив на навколишнє середовище випромінювання ядерних енергетичних установок транспортних космічних кораблів в разі виникнення аварійних ситуацій. Найбільш небезпечними є наземні аварії, коли ядерне паливо перетворюється у вибухову хмару і його згорання відбувається при вході в атмосферу. Вибухова хмара на поверхні може переміщуватись на значні відстані, що визначається місцевими метеорологічними умовами та значні циркуляції океанських вод при падінні в океан;

- вплив на навколишнє середовище аварійних ситуацій з ракетно-космічною технікою (найбільш значимі екологічні наслідки аварійних ситуацій пов'язані з впливом на поверхню Землі призводить до забруднення ґрунтів, поверхневих і підземних вод, зараження рослинного покриву, з дією на живі організми;

- вплив на довкілля в процесі ліквідації (утилізації) застарілої ракетно-космічної техніки, яка вимагає захоронення залишків хімреактивів, продуктів розпаду ракетних палив тощо;

- теплове забруднення довкілля під час пуску ракет-носіїв, роботи об'єктів тепло- та енергопостачання, транспорту, підприємств промисловості та комунального господарства; парниковий ефект від викидів газів та аерозолів в атмосферу;

- вплив ракетно-космічної техніки на озоновий шар Землі;

- забруднення навколосезонного середовища «космічним сміттям», кількість космічних об'єктів штучного походження становить десятки тисяч.

Існує і ряд інших факторів негативного впливу космічного характеру на навколишнє середовище.

Навколишнє середовище суттєво впливає на функціонування космічного транспорту. Ефективність виведення космічних кораблів в значній мірі залежить від географічного розташування космодрому, від функціонування багатьох його систем, від погодних умов тощо. Певний вплив на політ має космічний простір. Довкілля сильно впливає на можливість посадки космічного корабля.

Виконання космічних польотів - дуже складний технологічний процес. Величезні витрати на його здійснення повинні перекриватись дуже важливими задачами транспортування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Франчук Г. М., Ісаєнко В. М. Екологія, авіація і космос: Навчальний посібник. - К.: НАУ, 2005. - 456 с.
2. Майкова Е. В. Взаємодія транспорту та природи: функціонально-економічні аспекти. - К.: Київська академія водного транспорту України, 2006. - 364 с.
3. Небел Б. Наука об окружающей среде: Как устроен мир. - М.: Мир, 1993. - 424 с.

кваліфікація кадрів; 3) інфраструктура обробки й передачі інформації, що динамічно розвивається; 4) ефективна національна інноваційна система.

Найважливішою складовою економіки знань є інноваційна система, в основі якої лежать НДЮКР. Витрати України на НДЮКР у відсотковому відношенні від загальноосвітніх дуже невеликі. У той же час, приміром, у США такі витрати становлять приблизно 38 відсотків від сумарних світових витрат, відповідно (хоча й не в точній пропорції) там і виробляється найбільша кількість науково-технічних знань [5].

Інновації є основною формою перетворення знань у добробут й являють собою ключову характеристику економіки, заснованої на знаннях. Як показують дослідження економістів, інновації сьогодні - основне джерело економічного росту й найважливіший фактор конкурентноздатності підприємств, регіонів і національних економік. Підрахунки експертів ОЕСР показують, що економічне зростання розвинених країн в останні два десятиліття більш ніж наполовину обумовлений інноваціями.

У сьогоднішніх умовах для кожної окремої країни винятково важливо побудувати національну інноваційну систему, що забезпечила б їй, у тому числі, і доступ до загальноосвітніх запасів знань. Придбання іноземних знань може відбуватися через зовнішню торгівлю, іноземні інвестиції, технічне співробітництво, утворення за рубежем, мережу Інтернет, конференції, наукові публікації. Винятково важлива також спроможність країни створювати нові знання й адаптувати іноземні знання для внутрішніх потреб.

У стратегіях держав, що домоглися великих успіхів у розвитку економіки знань, виділяються дві основні лінії. Перша - це зміцнення так названого "макроекономічного базису", тобто створення більш сприятливого економічного й інституціонального режимів, забезпечення макростабільності й високого рівня капітальних вкладень. Друга - доступ до глобальних знань й їхнє використання, розвиток національних наукових досліджень, інформаційної інфраструктури, підвищення рівня освіти [5], формування інтелектуального капіталу підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У світовій економічній літературі поряд з поняттям «економіка знань» широко використовується поняття «інтелектуальний капітал» [6,7]. Під цим поняттям розуміють знання, інформацію, досвід, організаційні можливості, інформаційні канали, які можна використовувати, щоб створювати багатство. Іншими словами - інтелектуальний капітал - це сума всього того, що знають і чим володіють працівники й що формують конкурентноспроможність організації. Можна стверджувати, що на сьогоднішній день капітал підприємства визначають не основні фонди, а інформація й знання (тобто інтелектуальний капітал).

На сучасному етапі розвитку ринку й суспільства інтелектуальний капітал - основна цінність організації й вирішальний фактор у конкурентній боротьбі. Оцінка, нагородження й розвиток інтелектуального капіталу й, головне, управління їм для досягнення цілей організації стали настійним завданням для провідних світових компаній [8].

Невирішена раніше частина загальної проблеми.

Серед опублікованих робіт недостатньо досліджені питання інвестування інтелектуального капіталу підприємств і можливість застосування цього досвіду для України. Так у книзі [6], констатується істина, що стала в останні роки ще більш очевидною: фінансова звітність не відображає всю ринкову вартість компанії. Значна частина цінності компанії припадає на інтелектуальний капітал, існування якого, з одного боку, визнається фондовим ринком, а з іншого боку - "не визнається" бухгалтерською звітністю.

У зв'язку з таким становищем речей ряд фірм роблять спроби врахувати й представити в публічній звітності свою інтелектуальну складову.

Постановка завдання (цілі статті).

Метою роботи є:

- розгляд тенденцій, які визначають становлення економіки, заснованої на знаннях;
- дослідження поняття «інтелектуальний капітал» як основної цінності підприємства й вирішального фактору в конкурентній боротьбі;
- розгляд існуючих методів відтворення інтелектуального капіталу підприємства в різних країнах й оцінки ефективності його використання.

Викладення основного матеріалу.

Поява цифрових засобів обробки інформації, бурхливий розвиток електроніки, оволодіння людиною космосу й створення супутникових технологій зв'язку, розробка інформаційних сітєвих технологій і створення світової мережі Інтернет призвели до сучасної інформаційної революції.

На сьогоднішній день є можливість накопичувати й передавати в будь-які куточки світу величезні обсяги інформації з колосальними, непомітними для людини швидкостями й з дуже низькими витратами. За даними саміту ЮНІДО по технологічному передбаченню в 2003 р., щорічний приріст світового ринку інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІКТ) протягом останніх десяти років становив у середньому 6-8%, а в таких країнах світу, як Китай, В'єтнам, Польща, він досягав 25-27%. Розподіл цього ринку між різними регіонами світу досить нерівномірний, що відповідає загальному рівню їхнього економічного розвитку. Так, на США припадає 34% світового ринку, на Європу - 29%, Японію - 12% і на інші країни світу - 25% [9].

Сьогодні у світі відбуваються процеси глобалізації, лібералізації торгівлі, інтеграції й створення ТНК. Дані процеси змінили середовище бізнесу, адекватною реакцією на які стали наступні процеси:

- різко розширилося використання ІКТ-технологій;
- важливими орієнтирами підвищення конкурентноздатності стали поліпшення якості послуг і створення брендів;
- середовище бізнесу стало більш мінливим, що спричиняє структурні зміни в організаціях, що приводять до розширення кола завдань, які розв'язує менеджер;
- зростання темпу змін робить час найбільш дефіцитним ресурсом;
- інтернаціоналізація й глобалізація бізнесу;
- як наслідок відзначеного вище, зросли вимоги до кваліфікації менеджера;

- різко зросла конкуренція в бізнесі, боротьба за споживача;
 - зростає потреба економіки у кваліфікованих менеджерах.

Пранучи адаптувалися до цих тенденцій, компанії змушені змінювати свою поведінку й структуру, скорочуючи кількість рівнів управління, переходячи до довгострокових взаємин зі споживачами. У результаті різко зростає широта й відповідальність завдань, які необхідно вирішувати ефективно навіть на нижчому рівні управління. Відзначені фактори обумовлюють необхідність приділяти підвищену увагу підготовці фахівців, здатних масштабно мислити й вирішувати складні завдання.

Інформаційна революція почала істотно впливати на структуру й характер розвитку світової економіки. Знання перетворилися в найважливіший фактор економічного й суспільного прогресу. За даними Всесвітнього банку, у більшості розвинених країн протягом останніх п'ятнадцяти років зростання доданої вартості в галузях, що базуються на знаннях, у середньому складав 3%. Це стабільно перевищувало темпи загального економічного росту, що не піднімалося вище 2,3%.

Нинішній час можна назвати періодом революції знань, коли здатність виробляти, здобувати й використовувати знання стає найважливішим фактором міжнародної конкурентоздатності. Тому в найбільш розвинених країнах так звані "інвестиції в знання" (НЮКР, освіту, інформаційно-комунікаційні технології) уже доганяють по своєму обсягу інвестиції в основний капітал. На якому новий рівень виходить роль освіти, безперервної, протягом всього життя, навчання й підвищення кваліфікації. Усе важливіше стає безперервне впровадження нових технологій. У зв'язку з тим, що встановлюється більш тісний зв'язок виробництва з НЮКР, відбувається, з одного боку, зростання темпу інновацій, з іншого боку - прискорене моральне зношення продукції. Звідси - необхідність постійних структурних перебудов як у рамках кожної окремої компанії, так й у масштабах галузей, секторів і національної економіки в цілому, необхідність управляти процесами відтворення інтелектуального капіталу підприємства.

Інтелектуальний капітал розбивається на людський і структурний капітал. Людський капітал являє собою знання, практичні навички, творчі й розумові здібності людей, їхні моральні цінності, культуру праці. Людський капітал важливий при проведенні інновацій і будь-якого відновлення. Людський капітал - це не власність компанії.

Структурний капітал являє собою торгові марки, документовані бізнес-процеси й все те, що забезпечує продуктивність персоналу. Структурний капітал складається з капіталу споживача й організаційного капіталу.

Капітал споживача охоплює цінності, якими володіють встановлені зі споживачами відносини. Споживчий або клієнтський капітал - це капітал, що складається зі зв'язків і стійких стосунків із клієнтами й споживачами. Одна з головних цілей формування споживчого капіталу - створення такої структури, що дозволяє продуктивно спілкуватися з персоналом компанії.

Організаційний капітал має відношення до організації в цілому. Це процедури, технології, системи керування, технічне й програмне забезпечення.

організація, патенти, бренди, культура організації, стосунки із клієнтами. Організаційний капітал - це організаційні можливості фірми відповісти на вимоги ринку. Організаційний капітал також ділиться на інноваційний капітал і процесний капітал.

Інноваційний капітал включає все те, що створює основу для успіху в майбутньому, включаючи інтелектуальні активи (об'єкти інтелектуальної власності).

Процесний капітал включає формалізовані всередині компанії процедури обміну досвідом, використання інформаційних технологій, друкованих матеріалів і т.п. Структурний капітал на відміну від людського капіталу становить власність компанії.

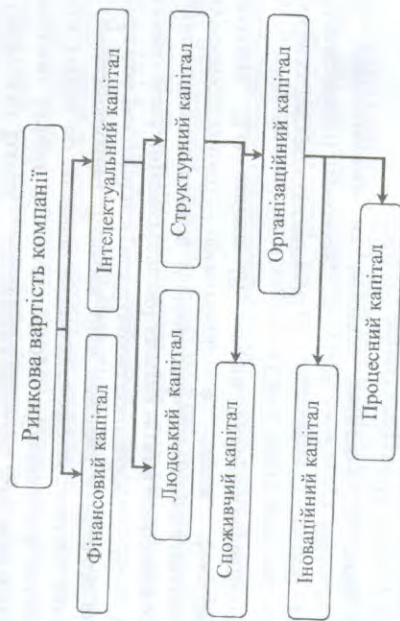

Рис. 1. Складові ринкової вартості компанії

Інтелектуальний капітал багато в чому схожий з фізичним капіталом: обидва виникають як результат вкладення ресурсів (грошей, матеріальних коштів, знань, кваліфікації) для виробництва товарів і послуг. Обидва капітали приносять прибуток. Обидва піддаються моральному зносу, причому інтелектуальний капітал навіть більшою мірою (знецінюється й програмне забезпечення й знання). Обидва вимагають витрат на свою підтримку. У той же час між ними спостерігається й різниця (табл.1).

Таблиця 1. Різниця фізичного й інтелектуального капіталу компанії

Фізичний	Інтелектуальний
Матеріальна природа	Нематеріальна природа
Результат дій у минулому	Оцінка дій у майбутньому
Оцінка по витратах	Оцінка за вартістю
Аддитивний	Неадитивний
Переважно фінансова оцінка	Комбінація вартісних і невартісних оцінок
Періодична оцінка	Оцінка на безперервній основі
Організація володіє всім капіталом	Організація володіє капіталом лише частково

Відмінно рисою інтелектуального капіталу є те, що для його виміру використовуються як вартісні так і не вартісні показники. Зокрема, страхова компанія "Скандія" для оцінки свого інтелектуального капіталу використовує й постійно заміряє приблизно тридцять показників, що характеризують стан її інтелектуального капіталу. Більшість із них має негрошовий вимір. Досвід "Скандії" докладно описаний у роботі [10].

Людський, організаційний і споживчий капітал взаємодіють один з одним. Недостатньо інвестувати в кожен з них окремо. Вони повинні підтримувати один одного, створюючи синергетичний ефект, і тоді відбувається перехресний вплив одних видів активів на інші.

Для інтегральної вартісної оцінки величини інтелектуального капіталу застосовується коефіцієнт Тобіна - відношення ринкової ціни компанії до ціни заміщення її реальних активів (будівель, споруд, обладнання й запасів) (має назву коефіцієнта Тобіна по прізвиську американського економіста, що вперше дослідив дане співвідношення). Ринкова ціна компанії найбільше вірогідно проявляється лише при реальній покупці її іншого компанією.

Як було сказано вище, інтелектуальний капітал можна оцінювати не тільки за допомогою фінансових показників. Нефінансові оцінки провадяться з метою аналізу конкурентноздатності організації, а також факторів цієї конкурентноздатності. Для оцінки ІК можна використовувати наступні показники:

- склад людських ресурсів організації;
- ступінь задоволеності персоналу;
- продажі, розраховуючи на кожного зайнятого, у тому числі в адміністрації;
- додана вартість, розраховуючи на одного зайнятого, у тому числі в адміністрації;
- освіту персоналу;
- досвід персоналу, число років у рамках даної професії;
- витрати на навчання, розраховуючи на одного зайнятого;
- кількість робочих днів у році, витрачених на підвищення кваліфікації працівників;
- плінність персоналу;
- склад клієнтів, способи взаємодії із клієнтами й ступінь задоволення їхніх потреб;
- прибуток, розраховуючи на клієнта;
- продажі, розраховуючи на одного клієнта;
- клієнти, що формують імідж організації;
- кількість клієнтів, їхня вікова структура;
- повторюваність замовлень;
- масштаби, функції й застосування інформаційних систем;
- склад, обладнання й ефективність адміністративних систем й організаційних структур;
- цінність, стосунки;
- стабільність організації, її вік, плінність управлінського персоналу, доля

персоналу зі стажем роботи в даній організації менше двох років;

- інвестиції;
- у нові філії й у нові методи управління (звичайно розглядаються як витрати);
- у НЮКР;
- в інформаційні системи, у цілому в інформаційній технології в рамках організації.

Перехід до економіки, заснованої на знаннях, сполучений з зростанням сумарних інвестицій в сектор знань. Як уже було сказано, у цей час обсяг витрат на НЮКР, вищу освіту (із приватних і державних джерел) і програмне забезпечення. Однак при прямому підсумовуванні цих трьох складових оцінка завищується через подвійний рахунок (витрати на ПО включаются у витрати на НЮКР й освіту, а витрати на НЮКР й освіту взаємно перекриваються). Тому звичайно вважається, що частина витрат на ПО не може розглядатися як інвестиції, а належить до споживання (покупка пакетів ПО) і виключається разом з витратами на ПО при проведенні НЮКР із загальних витрат на програмну продукцію (витрати на ПО в освіті не виділяються через труднощі їхньої оцінки).

Скореговані в такий спосіб дані показують, що інвестиції в сектор знань у середньому для всіх країн OECD складала наприкінці 1990-х років близько 4,7% ВВП (разом з витратами на всі види освіти, крім вищої, вони перевищували 10% сукупного ВВП). Найбільш високий цей показник був у США, Швеції, Південній Кореї й Фінляндії (5,2-6,5% ВВП), а найбільше низкий - у Мексиці, Греції й Португалії (менш 2% ВВП).

Ще в 2002 р. опитування, проведене американською компанією Mercer Human Resource Consulting (MHRС), показало, що лише 2% фінансових директорів західних компаній знають абсолютно все про те, яка віддача від вкладень у персонал у їхніх компаніях, 40% тільки догадуються, а 14% - взагалі не підозрюють про розмір віддачі.

По дослідженнях компанії "Анкор", якщо торік компанії витратили на навчання одного співробітника \$578,5, то в 2004 р. - \$1021,5 (приведені дані медіанні, тобто такі значення, що частіше зустрічаються) [11]. Чим більше компанії витрачають на персонал, тим більше хочуть знати: це всього лише необхідність чи реальні інвестиції, що приносять прибуток.

Перші спроби виміряти масштаб інвестицій у знання в порівнянні з інвестиціями у фізичний капітал - машини й обладнання - не призвели до однозначних результатів з погляду демонстрації відносної важливості знання як фактору виробництва. На агрегованому рівні в країнах ОЕСР у цілому інвестиції в знання, підраховані як сума всіх витрат на НЮКР, вищу освіту й програмне забезпечення, складала наприкінці 1990-х р. 4,7% ВВП (якщо включити витрати на всі рівні освіти, то ледве більш 10%), тоді як інвестиції в основний капітал складала 21% ВВП країн ОЕСР. Протягом 1990-х років інвестиції в знання в ОЕСР у цілому росли трохи швидше (3,4% на відміну від 2,2% зростання інвестицій в основний капітал), однак у ряді розвинених країн

спостерігалася зворотна тенденція [4].

Вважати прибутковість HR-заходів як інвестиційних проектів запропонував американець Джек Філіпс. Формула розрахунку повернення інвестицій, вкладених у персонал (Human Capital Return of Investments - HC ROI), виглядає так: дохід проекту мінус вартість проекту, поділене на вартість проекту. Вона дозволяє обчислити, скільки приносить кожний долар, вкладений у конкретний HR-захід.

У червні 2004 року метод HC ROI обговорювався на конференції, яка була організована міжнародним центром конференцій Op Conference. Підсумком обговорення була думка: оцінювати ефективність треба, але чи повинен це бути метод HC ROI, поки лишається під сумнівом. Керівники компаній, які вже випробували метод, говорять і про його плюси і про мінуси. До недоліків відносять те, що досить важко відокремити внесок саме навчання в динаміку бізнесу. Факторів, що впливають багато, вони залежать не тільки від компанії, але й від зовнішнього середовища. Тому сліпо довіряти результатам оцінки ефективності в грошовому еквіваленті не зовсім правильно. На їхню думку, для українських компаній цей метод буде цінний як порівняльний: проводити оцінку за кілька періодів, виробити норму й порівняння проводити з нормою.

Варто мати на увазі, що інвестиції в знання важко виміряти й приведені оцінки засновані на ще недостатньо проробленій методології. Що стосується кодифікованого наукового знання, то є достовірні свідчення про зростання його використання в економічній діяльності й впливі інвестицій у НЮКР на економічне зростання:

1. З'язки наукових досліджень із технічною діяльністю стали набагато більш інтенсивними: наприклад, тільки за дев'яності роки число посилань в американських патентах на статті в наукових журналах виросло більш ніж на порядок.

2. Скорочується часовий розрив між науковими відкриттями й технічними нововведеннями: останнє десятиліття зменшується середній часовий лаг між публікацією наукової статті й появою на неї посилань у патентах.

3. Проведене недавно експертами ОЕСР спеціальне дослідження, збільшення інвестицій у НЮКР у бізнесі-секторі на економічний вплив зв'язку між витратами на академічні дослідження й економічний ріст у короткостроковій перспективі виявлено, що правда, не було, але це пояснюється не прямим і більш довгостроковим впливом фундаментальних досліджень на економічний розвиток.

Насьогодні існують передумови й реальні шляхи формування й розвитку інформаційного суспільства в Україні. Цей процес має глобальний характер, неминуче входження нашої країни у світове інформаційне співтовариство. В Україні за останні 10 років сформувалися такі фактори соціально-економічного, науково-технічного й культурного розвитку, які можливо розглядати як передумови переходу до інформаційного суспільства. До таких передумов можна віднести:

- інформація стає суспільним ресурсом, масштаби її використання стали

порівнянні із традиційними (енергія, сировина...) ресурсами;

- в Україні сформувався й розвивається вітчизняний ринок телекомунікацій, інформаційних технологій, продуктів і послуг;

- у цілому в країні зростає парк ЕОМ, прискореними темпами йде розвиток систем і засобів телекомунікації, зростає кількість корпоративних інформаційних мереж і збільшується число абонентів світових відкритих мереж;

- у значній мірі інформатизовані багато галузей господарства, банківська сфера й сфера державного управління;

- у суспільній думці складається розуміння актуальності завдань переходу до інформаційного суспільства з політичної й економічної точок зору.

Не варто забувати, що в області інформаційно-комунікаційних технологій Україна має унікальний кадровий потенціал - 23 000 сертифікованих фахівців, і по цьому показнику займає 4-і місце у світі. На ринку інтернет-послуг сьогодні працює 260 компаній інтернет-провайдерів, а кількість активних інтернет-користувачів оцінюється в 2 млн.

Пріоритетними завданнями державної політики України в сфері розвитку інформаційної та телекомунікаційної інфраструктури є збереження високих темпів розвитку інфраструктури зв'язку, подальше підвищення інвестиційної привабливості галузей зв'язку та сфери інформатизації, істотне вдосконалення національної мережі телекомунікацій насамперед на базі новітніх вітчизняних технологій, їхнє інтегрування в глобальні інформаційні структури, у т.ч. у мережу Інтернет [14].

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Вирішальне значення освіти, постійного одержання нових знань і навичок для забезпечення конкурентноздатності людини й підприємства в сучасній економіці є загальноновизнаним фактом. Необхідність у постійному навчанні пов'язана зі швидко мінливим середовищем - технологічним, ринковим, інформаційним, - у якому діє бізнес в умовах глобалізації й посилення конкуренції. Відповіддю на конкуренцію, що загострюється, є прискорення інновацій, що вимагають від працівників швидкої адаптації до нових умов, освоєння нової техніки й навичок роботи.

Формування економіки, заснованої на знаннях, стає сьогодні одним з основних стратегічних пріоритетів політики як розвинених, так і країн, що розвиваються, тому що знання перетворюються в найважливіший фактор виробництва поряд із природними ресурсами, працею й капіталом.

Перехід до економіки, заснованої на знаннях, сполучений з зростанням сумарних інвестицій у сектор знань, і зокрема, в інтелектуальний капітал підприємств. Інвестиції в людський капітал приводять до росту освітнього рівня населення й впливають на довгостроковий економічний ріст.

Найбільш прибутковим і привабливим напрямком для вкладення інвестицій стають розробки високих технологій і сервісу, які визначають швидку окупність вкладених коштів, знижують залежність від забезпечення сировиною, дають можливість захопити нові ніші використання товарів або послуг.

Інвестиції в знання й інтелектуальний капітал підприємств важко виміряти

й оцінити. Очевидно, що розробка методів оцінки ефективності відтворення інтелектуального капіталу підприємств є для України одним з найактуальніших завдань.

Інноваційний стратегічний шлях розвитку економіки України може бути реалізований тільки шляхом фінансової підтримки держави.

Відтворення інтелектуального капіталу підприємств України може здійснюватися по різних напрямках:

- освоєння закордонного досвіду підготовки й перепідготовки фахівців;
- участь у розробці, створенні, освоєнні нових технологій;
- державна атестація (періодична) фахівців;
- зміна системи підготовки, перепідготовки кадрів;
- фінансова допомога держави в організації процесу відтворення інтелектуального капіталу підприємства.

Подальші дослідження даної проблеми будуть стосуватися аналізу нормативного правового забезпечення процесів відтворення інтелектуального капіталу підприємства, ролі держави в цих процесах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Lane R.E. The Decline of Politics and Ideology in the Knowledgeable Society // American Sociological Review. 1966. – Vol. 31. – P. 649–662.
2. Dikson D. New Politics of Science. – N.Y., 1984. – P. 162–216.
3. Stehr N. Knowledge Societies. Thousand Oaks. L. Vol. 1994. Vol. 5–18.
4. Ю.Е. Хохлов, С.Б. Шапошник. Экономика, основанная на знаниях: социально-экономические тенденции и политические цели. Информационное общество, 2002, вып. 1, сс. 4-7.
5. Карл Далман. Знание-ёмкая экономика: концепции, тенденции, стратегии. Информационное общество, 2002, вып. 1, сс. 27-33.
6. Edvinsson, L., Malone M.S. "Intellectual Capital: Realizing Your Companies True Value By Finding Its Hidden Brain Power", Harper Business, 1997.
7. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал / Пер. с англ. Под. Ред. Л.Н.Ковалик. - СПб: Питер. 2001. - 288 с.
8. Коупленд Т., Коллер Т., Муррин Дж. Стоимость компаний: оценка и управление. - М.: ЗАО "Олимп - Бизнес", 1999.
9. Михаил Згуровский. Общество знаний и информации – тенденции, вызовы, перспективы. Зеркало недели. №19(444).
10. Johnson, H.T., Brums, A. Profit beyond measure. – New York a. o.: The free press. – 2000.
11. Юлия Васильева. Мечта сбылась. Компании подсчитывают доходность вложений в персонал. Ведомости, №128 (1168), 22 июля 2004.
12. Ю.П. Адлер, Е.А. Черных. Знания и информация - это не одно и то же. Информационное общество, 2001, вып. 6, с. 8-15.
13. Концепция формирования информационного общества в России. Одобрена решением Государственной комиссии по информатизации при Государственном комитете Российской Федерации по связи и информатизации от 28 мая 1999 г. № 32.
14. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 – 2015 роки) «Шляхом Європейської інтеграції» / Авт. кол.: А.С.Гальчинський, В.М.Гець та ін.; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.

УДК 656.025.6

ВДОСКОНАЛЕННЯ О СТРАТЕГІЧНОЇ

Постановка проблеми
в аграрній сфері і системі метою досягнення стабільної розробки організаційно обґрунтованого стратегічного управлінських і економічної економіки певної території на довгостроковий період.

Аналіз останніх досліджень
та прогнозування базується не на локальній загальнонаціональній конкуренції і глобалізації економіки.

Постановка задачі. Завдання забезпечення будь-якого суб'єкта господарства прогнозна оцінка ринкової підприємств АПК, яка має системи, так і стан зовнішнього середовища реалізувати свої потенціали.

Виклад основного змісту дослідження
здійснюється постійно і основне значення має аналіз результатів на певний момент і мають тенденцію до збільшення показників відносно економічної організації використання і прогнозувати можливі наслідки.

За період переходу виробництва України від аграрної до промислової головна мета якої полягає у створенні рівних можливостей технологій господарювання на сучасному етапу розвитку